

SAVUNUCULUK

KENEVİR MADDESİ HAKKINDA BİLGİ NOTU

KENEVİR MADDESİ HAKKINDA BİLGİ NOTU

Kenevir Nedir?

- » Kenevir (*Cannabis sativa* ve *Cannabis indica*) bitki öz suyunda uyuşturucu aktif maddesi Tetrahidrokannabinol (THC) bulunan bir bitkidir. Ilıman ve tropikal bölgelerde yetişir. Uzunluğu 50 cm-3m arasında değişmektedir.
 - » THC esrarın etken maddesidir. Kenevir bitkisinin dışısında erkeğine kıyasla 4-5 kat daha fazla bulunur.¹ Bu sebeple kenevir yetiştiriciliği denetim altında yapılmaktadır. Kenevirin bütün türlerinde narkotik özellikler içeren bileşenler bulunur. En fazla narkotik bileşen *Cannabis indica* türünde bulunduğundan bu tür daha çok uyuşturucu madde elde etme amacıyla yetiştirilmektedir.²
- » Kenevirin etken maddesi olan kannabinoidler (Cannabinoid) beyindeki nörotransmitter salınımını düzenleyen hücrelerdeki kannabinoid reseptörleri üzerinde etkili olan çeşitli kimyasal bileşikler sınıfıdır.
 - » Kannabinoidler temelde üç kaynaktan elde edilir:
 - Fitokannabinoidler (phytocannabinoid) *Cannabis sativa* veya *Cannabis indica* bitkileri tarafından üretilen kannabinoid bileşikleridir. Kenevir bitkisinde bulunur. Tetrahidrokannabinol (THC) ve Cannabidiol (CBD) bu sınıftandır.
 - Endokannabinoidler (endocannabinoid) beyinde veya periferik dokularda üretilen ve kannabinoid reseptörlerinde etkili olan nörotransmitterlerdir. İnsan vücudu tarafından doğal olarak üretilir.
 - Sentetik kannabinoidler (synthetic cannabinoid) laboratuvar ortamında sentezlenmiş, yapısal olarak fito- veya endokannabinoidlere benzeyen ve benzer biyolojik mekanizmalarla etkili olan bileşiklerdir. İlaçlarda veya sentetik uyuşturucularda kullanılmaktadır.
- » Kenevir tütün ve alkolle birlikte dünya genelinde en yaygın bağımlılık yapıcı maddelerden biridir ve tarih boyunca hem uyuşturucu madde olarak hem de lif kaynağı olarak kullanılmıştır.³ Hasat sonrası işlenerek esrara dönüştürülebilir.
- » Kenevir hammaddesi sanayide birçok ürün için kullanılmaktadır. Tohum, sap ve çiçekleri halat, çuval vb. dokuma ürünlerinde, bio-yakıt, yem ve bira yapımında kullanılır. Uyuşturucu özelliği sebebiyle ilaç yapımında da tercih edilmektedir.

Dünyada Kenevir

- » Diğer bitkisel uyuşturucuların aksine kenevir dünyada birçok ülkede yetiştirilmektedir. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi 2010-2019 yılları arasında 155 ülkenin (dünya nüfusunun %97'si) kenevir ekimi yaptığını açıklamıştır.⁴

1 Ordu Ticaret Borsası. (2021). Kenevir (kendir) raporu. <https://www.ordutb.org.tr/wp-content/uploads/2021/03/Kenevir-Raporu.pdf>

2 Başer, U., & Bozoğlu, M. (2020). Türkiye'nin kenevir politikası ve piyasasına bir bakış. *Tarım Ekonomisi Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 127-135. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tead/issue/58252/841625>

3 https://www.euda.europa.eu/publications/drug-profiles/cannabis_en

4 United Nations Office on Drugs and Crime. (2021). *World drug report 2021: Booklet 3 – Drug market trends: Opioids, cannabis* (p. 11). United Nations.

- » 2021 Dünya Uyuşturucu Raporu'nda kenevirin son on yılda ekimi, kullanımı, ele geçirilme istatistikleri kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Rapora göre:
 - » 2010–2019 dönemine ait çeşitli göstergelerin analizine göre buldukları bölgede diğer ülkelere kıyasla önemli ölçüde kenevir ekim alanına sahip olma ihtimali en yüksek olan ülkeler raporda listelenmiştir: Güney ve Kuzey Amerika kıtalarında Meksika, ABD, Kanada, Paraguay, Guatemala ve Jamaika, Afrika kıtasında Fas, Mısır ve Güney Afrika, Avrupa kıtasında Hollanda, İspanya, Arnavutluk, Türkiye, Rusya ve Ukrayna, Asya kıtasında Afganistan, Lübnan, Pakistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Ermenistan, Hindistan, Nepal, Filipinler, Laos ve Tayland, Avusturalya kıtasında (Okyanusya) ise Avustralya ve Yeni Zelanda rapora göre bu ülkeler arasındadır.⁵
 - » Kenevir otunun yasa dışı ticareti genellikle aynı coğrafi bölge içinde gerçekleşmektedir. Afrika, Amerika kıtası ve Avrupa'daki ülkeler ele geçirilen kenevir otunun çoğunlukla kendi bölgelerindeki ülkelere geldiğini ya da aynı bölgedeki başka ülkelere gitmek üzere olduğunu bildirmektedir.
 - Öte yandan diğer Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi [United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)] üye ülkeleri için menşe, çıkış ve transit ülke olarak Kanada, Hollanda ve ABD'nin adı raporda sıkça belirtilmektedir. Örneğin Avusturalya kıtasında 2015–2019 döneminde ele geçirilen kenevir otu için en sık belirtilen menşe, çıkış ve transit ülkeleri ABD, Hollanda ve Kanada'dır. Benzer şekilde, Asya ülkelerinde de (Hong Kong, Çin, Güney Kore, Japonya) Kanada ve ABD kenevir otunun en sık bildirilen menşe, çıkış ve transit ülkeleri arasında yer almıştır.⁶

Dünyada Kenevir Kullanımı

- » Kenevir dünya genelinde en yaygın kullanılan uyuşturucu madde olmaya devam etmektedir. UNODC tahminlerine göre kenevirin kullanım yaygınlığının hafifçe arttığı ve kullanıcı sayısının yükselmeye devam ettiği belirtilmektedir. 2019 yılında 15–64 yaş arası küresel nüfusun yaklaşık %4'ü (aralık: %2,8–%5,1) en az bir kez kenevir kullanmıştır. Bu da yaklaşık 200 milyon kişinin (aralık: 141 milyon–256 milyon) kenevir kullandığı anlamına gelmektedir.⁷
 - » Son bir yıl içinde kenevir kullanan kişi sayısının 2010–2019 verilerine göre yaklaşık %18 arttığı tahmin edilmektedir. Bu artışın bir kısmı aynı dönemde küresel nüfusta yaşanan %10'luk artışta da yansımaktadır. Dolayısıyla rapora göre 2010'dan bu yana kenevir kullanım yaygınlığı yaklaşık %5 artmıştır.
- » Afrika kıtasında 2019 yılı itibarıyla 15–64 yaş arası nüfusun %6,4'ünün kenevir kullandığı (yaklaşık 47 milyon kişi) tahmin edilmektedir. Kenevir kullanım bozukluğu nedeniyle tedavi gören kişilere kıtada sıkça rastlanmaktadır. 2019'da uyuşturucu tedavisi gören kişilerin yarısının, kenevir kullanımı nedeniyle tedavi edildiği bildirilmiştir.⁸
- » Asya'da kenevir kullanımının yıllık yaygınlık oranı diğer bölgelere göre çok daha düşüktür (%2). Ancak bölgenin nüfusunun büyüklüğü sebebiyle dünya genelindeki kenevir kullanıcılarının yaklaşık üçte biri (yaklaşık 61,5 milyon kişi) Asya'da yaşamaktadır.⁹

5 World Drug Report, 2021.

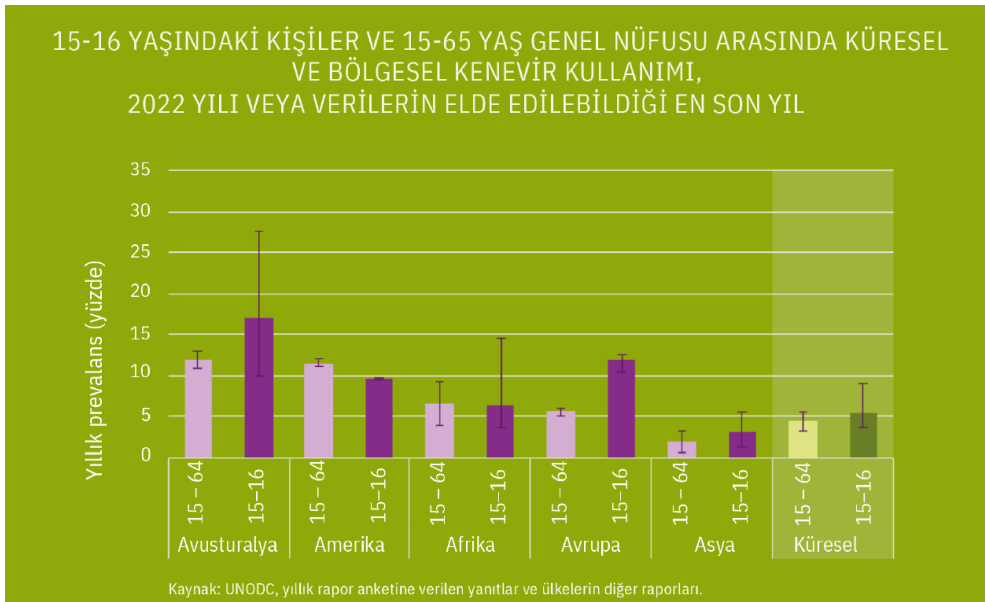
6 World Drug Report, 2021. Kenevir ticaretinde transit ülke olarak ABD, Kanada ve Hollanda'nın sıklıkla görülmesinde kenevirin tıbbi olmayan kullanımının bu ülkelerde yasal olması bir etken olabilir. Detaylı bilgi için Uluslararası Politika Uygulamaları başlığına bakınız.

7 World Drug Report, 2021.

8 World Drug Report, 2021.

9 World Drug Report, 2021.

- » UNODC 2021 Dünya Uyuşturucu Raporu'nda yapılan son on yılın değerlendirilmesinde Kuzey Amerika ve Avrupa'da kenevir kullanımında artış olduğu gözlemlenmektedir.
 - » Son on yılda ABD'de 18 yaş ve üzeri yetişkin nüfus arasında son bir yıl ve son bir ay içinde kenevir kullanım yaygınlığı sırasıyla %60 ve %75 artmıştır. Günlük veya neredeyse günlük (near-daily) kullanım oranı ise 2010–2019 döneminde neredeyse iki katına çıkmıştır. Önceki yılların istatistiklerine bakıldığında 2002 ile 2009 yılları arasında 18 yaş ve üzeri yetişkinler arasında son bir ay içinde kenevir kullanım yaygınlığı yalnızca %10 artış göstermiştir.¹⁰
 - » 2020'de Kanada'da 16 yaş ve üzeri her 4 kişiden biri son 1 yıl içinde tıbbi amaç harici kenevir kullandığını belirtmektedir. Erkeklerde kenevir kullanımı kadınlara göre daha yüksektir. Ayrıca her iki cinsiyette de 20–24 yaş grubu diğer yaş gruplarına kıyasla daha yüksek kullanım oranlarına sahip olmuştur. Veriler 2018'den bu yana hem kadın hem erkeklerde ve özellikle 25 yaş ve üzeri bireylerde kenevir kullanımında artış olduğunu göstermektedir.¹¹
 - » 2019 Alkol ve Diğer Uyuşturucu Maddelerle İlgili Okul Anketi Projesi'nin [European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD)] raporuna göre Avrupa'daki 34 ülkede 15–16 yaş arası ortaöğretim öğrencileri arasında kenevir en yaygın kullanılan uyuşturucu madde olmuştur. Öğrenciler arasında kenevir kullanımı ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Rapor verilerine göre kenevir kullanımı Kuzey Makedonya'da %4,8, İzlanda'da %5,1 iken Çekya ve İtalya'da %23 oranında yıllık kullanıma işaret etmektedir.¹²
- » 2024 yılı itibarıyla küresel kenevir kullanıcı sayısı ise 228 milyondur.¹³ Dünya genelinde son 20 yılda kenevir kullanımında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 15–64 yaş aralığındaki genel nüfusta son bir yıl içinde kenevir kullanma yaygınlığı 2000 yılında tahmini %3,5 iken 2022 yılında %4,4'e yükselmiştir. Kenevir kullanan kişi sayısı ise yalnızca son on yılda %28 oranında artmıştır.¹⁴

10 World Drug Report, 2021.

11 Health Canada, "Cannabis use for non-medical purposes among Canadians (Aged 16+)", Data blog <https://health-infobase.canada.ca/cannabis/>.

12 EMCDDA and European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, ESPAD Report 2019: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, EMCDDA Joint Publications Series (Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2020).

13 United Nations Office on Drugs and Crime, "Drug market patterns and trends," World Drug Report 2024, accessed March 11, 2026, <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/wdr2024-drug-market-trends.html>.

14 World Drug Report, 2024.

Uluslararası Politika Uygulamaları

- » Kenevir BM Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi ve 1971 Psikoaktif Maddeler Sözleşmesi'nin ilgili cetvelleri kapsamında uluslararası kontrole tabi olmasına rağmen özellikle son dönemlerde dünyada en çok tartışılan uyuşturucu maddelerin de başında gelmektedir.
- » Son yıllarda kenevirin yasallaştırılmasına yönelik politika değişiklikleri olduğu gözlemlenmektedir. 2012'den beri Uruguay, Kanada ve ABD'nin 23 eyaletinde keyif amaçlı kenevir kullanımı yasallaşmıştır.
 - » Kenevirin tıbbi olmayan kullanımını yasallaştıran ilk ülke Uruguay olmuştur. Hükümet tıbbi olmayan amaçlarla kenevirin yetiştirilmesini, üretilmesini, dağıtımını ve kullanımını düzenleyen 19.172 sayılı yasayı 2013'te kabul etmiştir. Bu yasa doğrultusunda 18 yaş ve üzeri bireyler Ulusal Keneviri Düzenleme ve Denetleme Enstitüsü'ne kayıt yaptırarak ve şu üç seçenekten birini tercih ederek tıbbi olmayan amaçlarla kenevir temin edebilmektedir: (1) Yetkili eczanelerden satın alma, (2) bir kenevir kulübüne üye olma, (3) evde kendi tüketimi için yetiştirme.¹⁵
 - » 2018'de Kanada Parlamentosu Kenevir Yasası'nı (Cannabis Act) kabul ederek 18 yaş ve üzeri yetişkinler için tıbbi ve tıbbi olmayan kenevire erişimi düzenleyen yasal bir çerçeve oluşturmuştur.¹⁶ Bu yasa kenevirin üretimi, dağıtımı, satışı ve bulundurulmasına ilişkin bir dizi düzenlemeyi içermektedir. Kanada'daki eyaletler ve bölgeler her yargı alanının kendine özgü koşullarını tanıyarak dağıtım ve perakende sistemlerini nasıl lisanslayacakları ve işletecekleri konusunda birbirinden şeklen farklılaşan yaklaşımlar benimsemiştir.
 - Kenevir Yasası'nın yürürlüğe girmesinden önce ülkedeki federal resmî kurumlardan biri olan Health Canada tarafından 2016'da "Kanada'da Kenevirin Yasallaştırılması ve Düzenlenmesine Yönelik Bir Çerçeve" başlıklı rapor yayınlanmış ve bu raporda kenevir yasasının gerekçeleri, yasada ele alınması gereken konular, risk ve tehditler incelenmiştir. Raporda kenevir bulundurma, üretme ve satma yasalarına rağmen 2015'te ülke genelinde yapılan bir ankete göre 25 yaş ve üstü her 10 Kanadalıdan birinin kenevir kullandığı, gençlerde bu oranın %30'lara kadar çıktığı vurgulanmış kenevirin hâlihazırda toplumda yaygın bir kullanımının bulunduğu altı çizilmiştir.¹⁷ Diğer gerekçeler olarak ise yasadışı ticari reklamlarla kenevir kültürünün yaygınlaştırılması, organize suç örgütlerinin kenevir üretimi ve kaçakçılığında elde ettikleri kazancın kenevirin yasallaştırılmasıyla kontrol edilme gerekliliği ve vergilendirme ihtiyacı belirtilmiştir.¹⁸
 - » Amerika Birleşik Devletleri'nde federal düzeyde kenevir hâlâ yasa dışı bir madde olarak kalmaya devam etmektedir. Ancak Ocak 2024 itibarıyla 42 yargı bölgesi (38 eyalet, 3 bölge ve Columbia Bölgesi) kenevir ürünlerinin tıbbi kullanımına izin vermektedir. 27 yargı bölgesi (23 eyalet, 3 bölge ve Columbia Bölgesi) ise halk oylaması veya yasal düzenlemeler yoluyla 21 yaş ve üzeri yetişkinler için tıbbi olmayan amaçlarla kenevirin üretimi ve satışına izin veren yasalar kabul etmiştir. 9 eyalette de belirli tıbbi durumlar için ya da yasal savunma olarak kullanılmak üzere düşük THC ve yüksek cannabidiol (CBD) içeren ürünlerin kullanımına izin verilmektedir.¹⁹

¹⁵ UNODC, "Drug market patterns and trends." WDR 2024.

¹⁶ UNODC, "Drug market patterns and trends." WDR 2024.

¹⁷ Canadian Tobacco, Alcohol and Drugs Survey (CTADS) 2015. <https://www.canada.ca/en/health-canada/services/canadian-alcohol-drugs-survey/2015-summary.html>

¹⁸ Health Canada. (2016). A framework for the legalization and regulation of cannabis in Canada: The final report of the Task Force on Cannabis Legalization and Regulation (pp. 15–16). Government of Canada. <https://www.canada.ca/content/dam/hc-sc/healthy-canadians/migration/task-force-marijuana-groupe-etude/framework-cadre/alt/framework-cadre-eng.pdf>

¹⁹ UNODC, "Drug market patterns and trends." WDR 2024.

- » Kenevirin yasallaşması yönünde geliştirilen politikaların halk desteği aldığı çeşitli araştırma sonuçlarında görülmektedir. Örneğin 2021'de Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmaya göre Amerikan halkının %89'u kenevirin keyif amaçlı ya da tıbbi kullanım için yasallaşması gerektiğini düşünmektedir.²⁰ Bu oran 18-29 yaş arası yetişkinlerde %92'dir.
- » Kenevirin yasallaştırılmasına yönelik benzer politika değişiklikleri Avrupa ülkelerinde de görülmektedir.
 - » Almanya: Nisan 2024'te Kenevir Yasası yürürlüğe girmiştir. Yasa yetişkinler arasında tıbbi olmayan kenevire kontrollü erişimi düzenlemekte, kişisel kullanım için evde, kenevir derneklerinde veya kulüplerinde ticari olmayan şekilde kenevir yetiştirilmesine izin vermektedir. Yasanın ikinci ayağı tıbbi olmayan kullanım amacıyla kenevir için ticari tedarik zincirlerinin oluşturulacağı bölgesel pilot projelerin başlatılmasını öngörmektedir.²¹
 - » Hollanda: Kenevirin yasallaştırılması belirli belediyelerde pilot uygulamalar yapmaktadır. Breda ve Tilburg belediyeleriyle başlayarak 10 belediyede yürütülen kontrollü kenevir tedarik zinciri pilot uygulaması kapsamında tıbbi olmayan kenevirin yasal ve denetimli şekilde yetiştirilmesine izin verilmektedir. Bu süreç kaliteli kenevir tedarikinin suç olmaktan çıkarılmasının mümkün olup olmadığını incelemeyi, en uygun uygulama yöntemlerini gözden geçirmeyi ve kenevir yetiştirilmesi ile tüketiminin bir suç olmaktan çıkarılması sürecinin halk sağlığı ve güvenliği üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.
 - » Diğer ülkelere bakıldığında Lüksemburg'da Haziran 2023'ten itibaren evde tıbbi olmayan kenevir yetiştirilmesi ve bulundurulması yasallaştırılmış, kamusal alanda küçük miktarda kenevir bulundurmaya yönelik cezalar hafifletilmiştir. Malta'da ise 2021 yılından bu yana yetişkinler için tıbbi olmayan kenevir kullanımı, evde yetiştirme ve lisanslı kâr amacı gütmeyen dernekler aracılığıyla kenevir yetiştirilmesi yasallaştırılmıştır.

Ulusal Mevzuat

- » Türkiye'de esrar yapmak amacıyla kenevir ekimi, pazarlaması ve satışı 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun kapsamında yasaklanmıştır. Kanunda bu husus "Münhasıran esrar yapmak için kenevir ekilmesi ve her ne şekilde olursa olsun esrarın ihzar, ithal, ihraç ve satışı yasaktır." (k. 2313, m.3) şeklinde geçmektedir.
- » Bu bağlamda Türkiye'de toplam 21 ilde yasal kenevir ekimi 2313 sayılı kanun kapsamında yürürlüğe giren "Kenevir Ekimi ve Kontrollü Hakkındaki Yönetmelik" ile kontrollü şekilde yapılmaktadır.²²
 - Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Komisyonu tarafından 2 Aralık 2020 tarihinde yapılan oylama sonucunda "kenevir ve kenevir reçinesinin BM 1961 Tek Sözleşmesi'nin 4. cetvelinden çıkarılması" yönündeki tek tavsiyenin kabul edilmesi üzerine Türkiye de ulusal mevzuatında değişikliğe gitmiştir.²³
- » 1961 Tek Sözleşmesi'nin 4. cetveli en sıkı kontrollere tabi olan madde grubunu temsil etmektedir. Türkiye söz konusu oylamada "hayır" oyu kullanarak kenevirin sıkı şekilde kontrol edilmesini

20 Green, TV. (2021). Americans overwhelmingly say marijuana should be legal for recreational or medical use. <https://www.pewresearch.org/short-reads/2022/11/22/americans-overwhelmingly-say-marijuana-should-be-legal-for-medical-or-recreational-use/>

21 World Drug Report, 2024. Ayrıca bakınız: Yasa pillar 1 ve pillar 2 olarak düzenlenmiştir. <https://www.bundesgesundheitsministerium.de/en/themen/cannabis/faq-cannabis-act.html#:~:text=It%20now%20provides%20for%20a,projects%20with%20commercial%20supply%20chains>

22 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun hükümleri doğrultusunda hazırlanan "Kenevir Ekimi ve Kontrollü Hakkındaki Yönetmelik" gereği (19), Tarım ve Orman Bakanı Olur'u ile Sivas ve Konya olmak üzere toplam 21 ilde yasal kenevir ekimi yapılabilmektedir. Kenevir ekim alanları Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. T.C. İçişleri Bakanlığı, Yasa Dışı Kenevir Ekimi İle Mücadele Eylem Planı, 2025.

23 Türkiye Uyuşturucu Raporu, 2024.

savunmaya devam etse de teklif komisyonda kabul edilmiştir. Türkiye'nin ulusal mevzuatındaki değişiklik ise 2024 Türkiye Uyuşturucu Raporu'nda kenevirin tıbbi ve bilimsel araştırmalar için kullanımını kolaylaştıran bir düzenleme olarak değerlendirilmiş ve BM sözleşmesine taraf bir ülke olarak Türkiye'nin yükümlülüklerini yerine getirmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

- » Ulusal mevzuattaki değişiklik 05 Nisan 2023 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmış ve 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun'un 23. Maddesinin birinci fıkrası şu şekilde değiştirilmiştir: "Lif, tohum ve sap üretimi ile ilaç etkin maddesi elde etmeye yönelik çiçek ve yaprak üretimi amaçlı kenevir yetiştiriciliği, Tarım ve Orman Bakanlığının iznine tabidir. Lif, tohum ve sap üretimi amacıyla izinli kenevir yetiştiriciliği Tarım ve Orman Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. İlaç etkin maddesi üretimi amaçlı kenevir yetiştiriciliği ve/veya işlenmesi Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü tarafından yapılır veya yaptırılır. Gerktiğinde ülke arz ve talep durumuna göre Cumhurbaşkanınca belirlenen kota doğrultusunda, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü kontrolünde gerçek veya tüzel kişilere yaptırılabilir. İlaç etkin maddesi üretimi amaçlı kenevir yetiştiriciliğinde, münhasıran esrar elde edilmesini engelleyecek her türlü tedbirin alınması, kenevirin hasadı, işlenmesi, ihracı, ihracı veya satışına ilişkin usul ve esaslar, İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının görüşleri alınmak suretiyle Tarım ve Orman Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."
- » Kanun değişikliğinin ardından 13 Eylül 2024'te "İlaç Etkin Maddesi Üretimi Amaçlı Kenevir Yetiştiriciliği ve Kontrolüne Dair Yönetmelik" yürürlüğe girmiştir.
- » 2024 Türkiye Uyuşturucu Raporu'nda uluslararası politikalarda kenevirin yasallaşmasına yönelik devam eden eğilim eleştirilmiştir. Kenevir denilince ilk akla gelen esrar maddesinin hâlen küresel ölçekte en çok suistimal edilen ve en çok ele geçirilen uyuşturucu madde olduğunun, yüksek bağımlılık potansiyeli taşıdığı ve diğer daha ağır uyuşturuculara geçişte önemli bir basamak görevi gördüğünün altı çizilmiştir.

Kenevir Kullanımının Sınıflandırılması

- » Kenevir kullanım bozukluğu psikolojik, sosyal ve fizyolojik ölçütler aracılığıyla zararlı sonuçların ortaya çıkması, kullanım üzerinde kontrol kaybı ve yoksunluk semptomlarının varlığı ile tanımlanmaktadır.
- » Kenevir kullanım bozuklukları Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı (DSM-5; APA, 2013) ile Hastalıkların ve İlişkili Sağlık Sorunlarının Uluslararası İstatistiksel Sınıflandırması (ICD-10; DSÖ, 1992) tarafından tanımlanmıştır.²⁴
 - » Her iki sınıflama da kenevir yoksunluk sendromu (cannabis withdrawal syndrome) olarak belirlenen bir tanım kullanır. Bu sendrom kenevir kullanımından sonraki 24 saat içinde ortaya çıkabilir. Bu tanının konulabilmesi için kişinin en az iki psikolojik belirti (örn. sinirlilik, huzursuzluk, anksiyete, depresyon, saldırganlık, iştahsızlık, uyku bozuklukları) ve en az bir fiziksel belirti (örn. ağrı, titreme, terleme, vücut ısısında artış, ürperme) bildirmesi gerekir. Semptomlar genellikle yoksunluğun ilk haftasında en yoğun düzeydedir, ancak bazı durumlarda bir aya kadar sürebilir.²⁵

24 Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5; APA, 2013); International statistical classification of diseases and related health problems (ICD-10; WHO, 1992)

25 American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed., p. 511). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>; World Health Organization. (1992). International statistical classification of diseases and related health problems (10th rev.). World Health Organization.

Yeşilay Savunuculuk Görüşü

- » 2020 yılında Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND) tarafından alınan kararla, kenevir bitkisi ve türevleri, özellikle tıbbi kullanım potansiyeli nedeniyle 1961 Tek Sözleşmedeki sınıflandırması değiştirilmiştir. Bu karar, dünya genelinde kenevirin tıbbi amaçlarla kullanımına ilişkin politikaların yeniden gözden geçirilmesine yol açmıştır.
- » Esrarın tıbbi kullanımına yönelik düzenlemeler, halk sağlığı açısından yüksek önem taşımaktadır. Bu tür düzenlemelerin yalnızca politik kararlarla şekillendirilmesi yerine, farmakoloji, psikiyatri, halk sağlığı ve etik gibi alanlardan gelen bilimsel katkılarla oluşturulması gerekmektedir.
- » Güncel bilimsel literatür, tıbbi esrarın belirli endikasyonlarda fayda sağlayabildiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte bağımlılık riski, kötüye kullanım potansiyeli, dozaj belirsizlikleri ve psikiyatrik komorbiditelerle etkileşim gibi ciddi halk sağlığı risklerini de barındırdığını göstermektedir. Tıbbi kullanımda dahi esrar kullanım bozukluğu gelişebildiği, yüksek THC içeriğine sahip ürünlerde tolerans, yoksunluk ve kötüye kullanım eğilimlerinin görülebildiği belgelenmiştir.²⁶
- » Türkiye'nin ve Yeşilay'ın CND'nin 2020 tarihli oylamasına ilişkin olarak dile getirdiği, "kenevir ve kenevir reçinesinin sağlık açısından tehlikeli olmadığı yönünde yanlış bir kamuoyu izlenimi yaratma riski" konusundaki çekinceleri halen geçerliliğini korumakta ve bu alandaki düzenlemelerin kamu algısı, sağlık politikaları ve uluslararası yükümlülükler bakımından nasıl bir denge gözetildiği sorusunu gündeme getirmektedir.
- » Bu konuya ilişkin yapılacak mevzuat düzenlemelerinde disiplinler arası bilimsel komitelerin dahil edilmesi, dağıtımına yönelik doz protokollerinin oluşturulması, psikiyatrik etkileşim ve bağımlılık riskini izlemek üzere bilimsel tabanlı erken uyarı sistemlerinin kurulması, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi ve tıbbi-eğlence amaçlı kullanım ayrımının netleştirilmesi yönünde bütüncül önlemlerin hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

²⁶ Kontrollü deneylerde, THC'nin öforik etkisinin tıbbi tedavi sürecinde istenmeyen sonuçlara yol açabileceği ve Sativex gibi reçeteli ilaçlarda da yüksek dozlarda kötüye kullanım eğilimi ortaya çıkabileceği kanıtlanmıştır. Bakınız: Schoedel ve ark., 2011.